

OVIDIU

PRIMA

Revista Literară Dobrogeană**APARE LUNAR**

Redacția și Administrația: Str. DECEBAL 5

Director, **PETRU VULCAN**

Secretar de Redacție, N. VARONE

ABONAMENTULUn an în țară . . . Lei 6 | Un an străinătate. Lei 10
Jum. an. . . . . Lei 3 | Jum. an. . . . . Lei 5**UN NUMĂR 50 BANI****SUMARUL:**

Dr. Leonte de Petru Vulcan. — Mișcarea literară română: Florian I. Becescu. — Pe Valuri, poezie de Traian Anghelovici. — Sentimentul religios de Popescu-Dolj. — În larg, poezie de Traian Anghelovici. — Serbarea unui triumf. „Rev. Ovidiu”. — Pe bord de Tonegario. — Șase pagini mărețe din trecutul nostru (urmări) Capitan Popovici-Răsboeni. — Un institut model. Ovidiu. — Bibliografia. Redacția. — Înștiințări. — Apel. — Ilustrații: Dr. Leonte. O grupă de români din Constanța și M. C. Cotta.

CONSTANȚA

TIP. DIMITRIE NICOLAESCU

1904.

Colaboratorii Revistei „OVIDIU“

Florian I. Becescu, Rădulescu-Niger, Dr. Al. Tălăşescu, Nuşi Tului, G. Murnu, G. Tutoveanu, I. Duşcian, Căpitan Popovici (Răsboeni) Dionisie Stoica, Opran Potârcă, D-na Nuşy P. Vulcan, D-na Ecaterina Dimonie, Leontin Iliescu, Niculescu-Varone, Iulian Siniol, Renert, Const. Cihan, Const.G. Brădăţeanu Al. Raulescu, Dem. D. Stoenescu, N. Baţaria, P. Danielescu, Ion Constantinescu, I. Ghiţun, Cruţu Delasălişte, Şt. Tuţescu, Popescu-Turnu, V. Diamandi, Popescu-Dolj.

BIBLIOGRAFII

Rutenizarea Românilor din Bucovina şi cauzele desnaţionalizării poporului român.

E o lucrare de mare valoare, care reclamă multă meditaţiune şi un studiu amanunţit spre a ne încumeta la recenzia ei.

Promitem însă a o face într'un număr apropiat, când vom vorbi şi de alte 2 opere de mare însemnatate ce ne au fost trimise la redacţie şi anume:

Istoria Seminarului Costache Veniamin 1803-1904, de D-I Adamescu, cum şi *Imbrăcămintea în general şi în particular a armatei şi ţăsulul mecanic în România* de Intendent-Colonel I. T. Vartejeanu din Ministerul de Resboi.

A aparut *Valkyria* poem opico-dramatic de Richard Wagner tradus de preţiosul nostru colaborator D-I Poscar pseudonim sub care se ascunde un Inginer distins.

Traducerea e făcută în versuri albe şi într'o limbă aleasă, cea ce dovedeşte că traducătorul e un abil mănuior al condeului.

Valkiria a fost represintată pentru întâia oară în anul 1893, la Academia Naţională de muzică din Paris.

E o operă, care merită atenţiunea celor ce ţin a fi în curent cu mişcarea noastră literară.

Preţul unui volum de 1 leu 50 şi se poate procura direct de la redacţia noastră. Vom reveni.

Teatra Sătesc de învăţători Codin, Popescu şi Şt. Tuţescu.

În acest volum se găseşte patru piese săteşti: prima caută să inspire în inima tinerimei de la ţară iubirea de Patrie şi devotamentul către armată.

Subiectul ne înfăţişează ziua recrutării şi tipurile ne defilează pe de nainte bine definite. Recordul hazului îl ţin tiganul, care se preface ciug şi jidanul cu frica în sân de . . . miliţie.

A două caută să purifice moravurile ţărăneşti prin a jura strămb, acei lipsiţi de constinţă şi bun simţ.

Atreia parte cuprinde piesele cele mai bine reuşite din volum şi sunt: *Logofătul Calin* care pledează prin tema sa pentru bărcile populare; şi *Doctorul de Flasă* o bucată admirabilă care pledează contra superstiţiilor şi vindecării prin farmece şi descănţece, ambele de Şt. Tuţescu.

Felicităm pe tineri învăţători, cari muncesc fără preget pentru ridicarea nivelului cultural şi moral la pătrua de la ţară prin lucrări cari le face cinste.

Volumul costă numai 1 leu şi se găseşte de vânzare la redacţia noastră.

OVIDIU

PRIMA REVISTA LITERARA DOBROGEANA

Director fondator: PETRU VULCAN

Secretar de Redacție: N. VARONE.

D-r LEONTE

Cu ocazia banchetului național din ziua de 30 Oct. 1904, descris în numărul de față al rev. «Ovidiu», românii, aromâni și albanezii din Constanța au adresat o lungă telegramă, semnată de peste 60 de persoane, D-lui Dr. Leonte, Președintele Societ. de Cultură Macedo-română din București, care în ziua de 31 Octombrie, își serba aniversarea unui pătrar de veac de la fondare.

Constanțienii au găsit un frumos prilej să și manifeste sentimentele lor de iubire nețărmurită și admirațiune ce păstrează ilustrului bărbat, care prin știința-i medicală se ridică până la apoteozarea genului uman, prin iubirea de neam până la sublim!

Un profesor și distins publicist din Constanța, semnând telegrama

menționată, m'a întrebat: cum? și această celebritate medicală a României este de origine din Macedonia?

Da, e din Macedonia, i-am răspuns cu mândrie legitimă.

Negrișit, e o mândrie pentru aromâni de a ști, că din sinul popo-

lului din care fac parte, au răsărit bărbați ca Mitropolitul Baron de Șaguna în Transilvania, ca D-r Leonte în București.

Sub Președinția D-sale Soc. de Cultură M-Română a mers cu pași repezi spre progres și aceasta Soc. în sinul căreia prenumeră multibărbați distinși ai țării, e o adună ligă națională cu privire la români din Balcanii.

D-l D-r Leonte se bucură de simpatia și încrederea unarică, și români nu în za-

dar și au pus speranțele în energia și în înțeleapta D-sale conducere.

Noi santinele credincioase as-pirațiunilor românilor la Marea Neagră, ne simțim fericiți că am putut ilustra cu portretul D-lui D-r Leonte acest număr festiv al lui «Ovidiu», rugându-l să primească aceste rânduri pornite din inimă ca un semn de omagiu, profundă stimă și recunoștință ce i datorăm pentru activitatea-i prodigioasă ce desfășoară atât pe tărâmul științific cât și pe cel național.

PETRU VULCAN

Mișcarea literară română.

Poetii cari mor și cei cari rămân

ECCE HOMO !

Nu știu dacă fac mare greșală afirmând că la noi e ca la nimeni, în ceia ce privește literatura.

Celelalte ramuri ale activității omenestii, merg pretutindeni cam în același fel, cu mici ori dacă vreți multe deosebiri, dar toate națiunile sunt de acord în a iubi literatura și arta, cu care se mândresc în tot-d'auna. Noi care nu ne putem mândri cu mari progrese pe alte căi, stăm indiferenți în fața literaturii și a prozilor ei mari și mici. Pentru cel care a văzut bine în viața celor lalte neamuri, nu va părea ciudată afirmarea cu care încep articolul. Au fost bine înțeles timpuri în care talente recunoscute au pierit în mizerie, de timpuriu. În Franța, Germania, Anglia, etc., s'au stins și se sting și astăzi poate valori necunoscute, dar sunt împrejurările fatale unor uriașe aglomerații de populație în mijlocul cărora te pierzi, prea asurzitoarea luptă a vieții care nu lasă unciori să răsune pentru auzul tuturor, vocea dulce, timidă și duioasă a vre-unui tânăr scriitor ce pierie strivit în crâncenul războiu pentru o pâine.

Dar când vocea lui, străbătând furtuna, a răsunat, respirând în notele ei parfumul unei alte lumi mai senine, a unor

preocupări mai ideale a unui suflet superior, căți n'au fost acei cari din dragoste pentru frumos, din dragoste pentru sfânta dreptate, din sentiment național conștient, n'au luminat ușurând calea cântărețului, care incurajat și plin de nobile avânturi, a cântat și mai viu și mai frumos și mai bine, spre mulțumirea mecenatilor, spre fala neamului lor, și a sufletului omenesc, pentru binele universal !

Istoria amănunțită a literaturii universale, abundă de asemenea cazuri. În Franța, fără să mai vorbim de celelalte state, literatura, proza și poezia, a înlocuit astăzi evanghelia și ruga zilnică către cel atotdător de avere călugărilor și popilor catolici. Un tinăr de talent n'are decît să se arate și e imediat inconjurat și incurajat de oamenii care se simt. Pe aci o poezie, o nuvelă, un roman chiar mai slabe fiind, nu e un obiect de răs; poetul, novelistul, romanțierul, numai când n'ar fi de talia celor prea mici și searbezi și obraznici de la noi, nu e «ne-bun care aiurează», un naiv de speculat pentru gazetele cu un singur redactor ori mai mulți, «un om de nimic și fără viitor» cum e socotit în general în țara noastră. Printre belgieni, cari exceptând pictura lor religioasă din alte vremuri, nu au în sinul lor avântul și chemarea pentru opere literare nemuritoare așa cum — o afirm — ar avea sufletul românesc, chiar cei mai neînsemnați literați se bucură de atenția generală, fiind incurajați, respectați și citați. Doi, trei mai mari, de valoare relativă, care și datoresc renumele și faptului că au scris în franceză, sânt aci adevărați idoli ai opiniei publice, oameni cu situație bună și avere care-i pune la adăpost de mizeria ueigașă a pomirilor frumoase și altruiste. Și, să mi fie ertat, eu nu dau stofta lui Mihail Eminescu ori a lui Alexandri chiar, pe stofta lui Emil Verhaeren «genialul» poet de la Bruxelles ! În Belgia sânt două neamuri : valonii de viță latină, flamanzii, ramură nemțească vorbind o limbă apropiată de germană. Ei bine, în afară de literatură scrisă în franceză (în care înțeleg și teatrul) și care e zilnic savurată, apar lucrări și în limba flamandă și în cea valonă (asemuitoare francezei) poezii, romane, nuvele, savurate de aceiași oameni și cu aceiași vie dorință de a simți și cugeta. Teatrele gem

în fie-care seară de lume. În afară de teatrele cu reprezentații în franțuzește, sânt teatre valone și teatre flamande. Seara, pretutindeni, e o aglomerație de neînchipuit pentru cetățeanul român. Lucrători, lucrătoare, chiar dintre cei mai umili se grăbesc a gusta farmecul piesei. Și să nu credeți că, în afară de câte-va, toate aceste piese sânt mult superioare celor ce se dau la noi, o, nu! Și să nu credeți că această lume de auditori sânt mai inteligenți de cât auditorii de acelaș grad social ori altfel de la noi, în ceea ce privește spiritul critic, și totuși ceva puternic li mână a se instrui, a gusta farmecul artei. E un stimulent fericitor cel care se observă aci. Cei mai mici sânt dornici de artă pentru că sânt stimulați de sus, de păturile conștiente, de conducătorii poporului care se interesează de progresul turmei conduse. Sânt reviste și jurnale pentru toți, sânt teatre pentru toți, ca materie și ca preț, și asta înseamnă o părintească cărmuire și dorința de binele celor săraci și mici, care la noi, până mai ieri (dacă n'o fi și astăzi) nu constituiau de cât o gloată foarte inteligentă dar ignorantă ca un copil.

Din această emulație, din această hrănire cu tot ce e literatură și artă (exceptând bine înțeles ceia ce e pornografie și crimă literară) dacă nu decurge fericirea generală, dacă nu se ajunge la creiarea unei vieți mai blânde, mai cinstite în general, totuși se astâmpără și se îndulecse pe ici pe colo porniurile rele, se hrănesc și se încurajează inimile nobile, se ține mult în frâu această lume care lipsită de influența bine-făcătoare a «frumosului», din cauza enormei aglomerații crescânde, și a luptei înviersunate pentru traiu, care zilnic ocaziona-ză crima și prostituția mai mult de cât la noi, ar transforma accidentul într'o speluncă a desfrăului și a sălbăticiiei furioase.

Din această stimulație, fatalmente se încurajează artiștii de toate felurile și zi cu zi, lăsând și o influență bine-făcătoare, se strânge în casa neamului comoara cea mai scumpă a lui, parfumul florilor lui cele mai alese, care va constitui un testimoniu și de mai mare preț pentru generațiile viitoare și pentru locul lui în lume, totalitatea durerilor, idealurilor și avânturilor nobile ale poporului, păstrate

cu sfințenie în operele artiștilor care se întrec unii pe alții.

În acest chip au a se mândri azi Italia, Franța, Anglia, Germania și antica Grecia. Moștenirea unei comori artistice a unei țări, o ridică mai mult în respectul celor lalte de cât moștenirea ei politică, comercială ori războinică. Influența unor asemenea fericite moștenitoare e mai reală în juru-i decât a puternicelor banului ori a numărului. Lucrul s'a văzut. Grație tezaurului ei sufletese Roma lui Cicerone, Seneca ori Virgiliu, Roma învinsă a cucerit pe învingători. Generalii și faimoasele legiuni romane au pierit sub puterea generalilor și hoardelor barbare care, învingătoare, căzură apoi cu respect în genunchi în fața realei puteri, a Romei culte, a Romei artistice.

* * *

Dar noi, noi, epigonii.....!?

Cu câtă durere afirm că lucrurile pe la noi stau așa de departe de cele de pe aici, cu privire la literatură și artă. Și ce e mai trist e credința ce o am că : «ochii noștrii se vor stânge pân' s'o face ziua albă».

De jos imposibil și naiv să aștepti mișcare îmbucurătoare. Cei cu avere, pătură mai cultă și conducătoare, cei de sus, 90% streini de neam și deci și de fericirea ori gloria lui prin arta pe care n'o pot simți. Mijlocii, comercianții incultii în mare parte; profesorii, funcționarii și fără mijloace și mai mult să mi se ierte, fără dor, rămân puținii cei care rupându-și de la gură dau obolul lor literaturii. Și numai atât nu e de ajuns. Corifeii culturii și artei, ajunși prin ajutorul ei, dau atenție platonice și între 4 ochi poeziilor, literaturilor noștrii de azi.

Marele Hasdeu a zis la moartea lui Eminescu : Eminescu a murit, dar vor muri adevărat cei care l-au lăsat să moară. D. Petre Grădișteanu contestă lui Eminescu în viață, ori ce talent. La Dumbrăveni în fața bustului ridicat marelui poet de un om dornic de reclamă, am zis d. Leon Ghica, celebrul avocat a plâns îmi pare, recunoscând prea târziu că și distinșiul avocat și fac greșeli care nu se vor uita. Singurul critic de valoare al nostru, d. Maiorescu, tace, lăsând pe d. Iorga să desguste lumea și pe credincioșii cititori ai «Convorbirilor» de altădată.

Și unii și alții spun vorbe dar nu fac fapte. Ba ce zic se fac și fapte: se încurajează, plătește, subvenționează, o ceată de transilvăneni, bine armați și destul de șireți, pe cât sânt fără de talent, pentru a ști să speculeze ocazia. Se mai încurajează traficantii literaturii, oameni obscuri, fără pic de talent, care asalteaza ușile bogaților generoși pentru literatură numai când ea e proastă și îi este adusă la pat de vre-un serman panglicar care înțelege a trăi, prostituindu-se. Afară de aceste două categorii de «literați» cari vor muri ca noaptea în zorii zilei, nimic nu mai merită atențiune celor în stare a o da! In vreme ce mulți literați de uși și coridoare «până s'o scula boerul» au făcut bani din vânzarea clandestină a unor «opere» moarte din prima zi, se stinseră pe rând prin spitale ori prin case de nebuni, adevărații cântăreți ai neamului. Eminescu, Păun, Popovici Bănăneanu și alții, acum de curând pieriră unii cu destul merit: Iuliu Săvescu, Manolache asupra morții căruia vorbi tare platonice și tare fără alt ceva nimic, d. Holban. Mai sânt încă sieriuri?

S'ar zice că în țara românească, mor de timpuriu și de mizerie numai sârmanii tineri literați!

Când au trăit nu știa nimeni. Când mor, lacrimile directorilor de la revistele unde ei au colaborat, gratis pentru pun-ga altuia, curg multe, dar ele sânt fade și nesimțite, miroasă a lăgăș funebru plătît. Sau pentru «a se lustrui pe el».

Azi imi vine aci, în depărtare, stîrea, că încă alți doi sau trei tineri literați români au murit. Mi amîntese de doi dintre ei: Niculuța, de profesie cismar dar eroitor de simțit poesii, probabil mort de mizerie ori «de boala care nu iartă» după cum se exprimă la moarte atât de părintește, directorii revistelor, care vara își risipese spleenul prin țări cu Soare cald. Apoi Ștefan Petică, autorul «Solilor Păcii» piesă de valoare publicată în revista «Arta și literatură română». Dar nefericitul acesta de ce fericire poetică va fi murit! Sânt tare curios. Anul trecut muri la Iași, poetul P. Grigoriu, medaliat de francezi cu legiunea de onoare și mort de indiferență și de mizerie în cetatea artelor, mor, mor pe capete bietii poeți în țara românească! Și mulți dintre aceștia se anun-

țau foarte bine. Acum vor continua în pământ a țese pânza sufletului lor dulce și nefericit. Și care om constient poate susține că în lucrările lor nu se arătau și bucăți demne de incurajat și de respect? Și totuși au murit înainte ca talentul lor favorizat de lipsa chinuitoarelor griji materiale, și să fii produs spre cinstea neamului. D. Maiorescu, într'o scrisoare adresată mie (vezi «Vise și lacrimi») spune: Talentul literar trebuie să aibă *exclusiv în sine* puterea de a trăi și de a se desvolta. Acest adevăr rostit din experiența, cultura și extraordinara chemare critică a amentului profesor, trebuie să impue tuturor, dar el pare a esclude cu desăvirșire *puterea de a trăi și de a se desvolta* a ființei posesoare a talentului, care constituie baza *sine qua non* a ori cărei *existențe și dezvoltări spirituale*. Trebuie oare ca, partea fizică a poetului să aibă *exclusiv în sine* puterea de trăi și de a se desvolta?

Trebuie! Imi pare că așa afirmă societatea noastră care privește indiferentă la stingerea bietelor talente. Atunci maxima marelui critic n'ar trebui să excludă făptura persoană a talentului și deci ar trebui astfel schimbată: *Talentul literar precum și fericitul posesor a lui, trebuie să aibă exclusiv în sine puterea de a trăi și de a se desvolta.*

Și mai mult n'ar fi cerut de la natură poeții!

Să poți trăi prin tine însuți, fără a recurge la societatea care pretinde alte calități pentru a putea să exiști, sa cânti durerea și aspirația ta și a altora, fără grija zilei de mâine, o, nu poate fi nimic mai de invidiat. Dar natura și alcătuirea socială respinge asemenea naivă himeră.

Contrariul teoriei adăogite de mai sus ar fi negarea talentului. Atunci Mih. Eminescu n'a fost talent căci n'a avut exclusiv în sine puterea de trăi și a se desvolta.

După această teorie, talente ar fi numai fericții născuți în purpură-cari posedând vocația nu sânt lipsiți nici de puterea de a se desvolta, așa care ar fi fost capabil (și nimeni cred că nu mă contestă asupra acestui punct) *deci Eminescu n'a fost adevărat talent!* De ce să fim nici răi, nici superficiali, de ce să credem că aceste fămoase zise ta-

lente ar fi fapte excepționale! În afară de extraordinara lor putere de gândire, simțire și pătrundere în adâncul lucrurilor omenești, și ele sânt simple ființe suferitoare, ce nu se pot abate de la ordinul naturii impus cu cruzime și genului ca și imbecilului. Singură *vocația literară adevărată* trebuie să aibă în ea însăși, puterea *existenței*, existență a cărei *desvoltare* nu depinde numai de ea însăși, ea mărirându-se, micșorându-se ori chiar întunecându-se la răstimpuri, grație împrejurărilor externe; aceasta o dovedește azi suficient studiul profund și amănunțit al psihologiei. Talentul va rămâne talent precum sămânța de trandafir va rămâne aceeași; el are în sine puterea de a se desvolta, dar nu și *aceia de a găsi* împrejurările favorabile dezvoltării când împrejurările există, atât mai bine, în lipsa lor însă puterea înăscută a dezvoltării diminuează. Toate nu sânt de cât o micșorare aproape armonică de cauze și efecte; Sufletul însuși nu-i decât o sinteză de efecte, influențabilă, nefiind *absolut*, cu atât mai puțin talentul care n'ar fi de cât un atribut al sufletului. De ce dar să măgulim zadarnic pe bieții poeți care ne dau cea mai categorică desmintire, stingându-se rând pe rând, fără putință de desvoltare, fiind că *imprejurările favorabile nu există aproape în țara românească?*

De la una putem ușor trece la altă. Și îmi pare că unii filosofi moderni au susținut în parte sau în total că omul trebuie să aibă în sine puterea de a trăi și de a se desvolta, bine înțeles trebuind să fie capabil a găsi singur mijloacele dezvoltării sale. Spartanii ucideau pe copii infirmi pentru că nu puteau fi membri solizi ai societății, deci maxima nu e așa de nouă. Cine nu are această putere să moară! Vor muri de sigur, mai ales astăzi, totuși, această filosofie nu e lipsită de cruzime.

Și vai ce mai oameni cum se cade sânt mulți pe care natura nu i-a înzestrat cu mijloacele de luptă pentru traiu. mijloace care-astăzi, cu cât sânt mai *brutale* mai *neomenești*, cu atât asigură viața mai bună și prosperă fericitului posesor. După mine a fi om, a avea dreptul la viață nu constă în posesia acestor sus zise mijloace. A munci pentru a trăi modest, cu suflet curat, cu dor de nefe-

ricirea celor muncitori aleși; cu scop de a contribui la stărpirea rețelilor care amărăsc viața. Așa au făcut și fac poeții, artiștii tutulor națiunilor. Mijloacele neomenești ale creatorilor crudei maxime, lor le repugnă. Preocupați de creațiunile și visiunile lor sublime, ziua de mâine îi surprinde adesea în chip dureros. Conduși de fatalitatea care arde în temperamentul lor nervos nefericit, nu pot avea ochiu deschis asupra găsirei mijloacelor de existență și de desvoltare și când împrejurările favorabile sânt aproape imposibil de găsit cum e la noi, se stâng de timpuriu, în ochii lor reci de atingerea morții, purtând încă umbre din visul lor iubit. Fericit talentul nelipsit de împrejurările dezvoltării, și mai mult nimic! În afară de acești *rari nantes in gurgite vasto*, cele arătate aci sânt expresia pură a adevărului. Dacă sânt excepții în istoria lumii, cu o floare nu se face primavară.

Când poetul, artistul e o faptură deosebită, visatoare, Suflet fragil în fața luptei invierunată a vieții, nimeni cred că nu mai contestă.— Se înțelege dar că el va rămânea totdeauna cel din urmă la împărțeala celor pentru traiu, făcută de Doama Societate.

El rămâne chiar cu mâna goală și atunci închis în sine, se depărtează, cerând zadarnic a se asemui acestor strașnici luptători la inghesuală, care singuri au dreptul la viață. Și dacă o știu acești, și dacă ne place arta, ce e de făcut? Să răspundă alții.

Nu cum va contesti, că un talent la noi nu poate găsi nici cele trebuitoare traiului? Îmi va zice cine-va. Când literatura nu poate produce, să caute existența modestă în *adeverata* muncă. Poetul să caute ca pasărea care nu vrea să știe de ziua de mâine mi-a răspuns odată *Cineva*, crezând că a deslegat enigma universului. Dar poetul nu sboară ilustre, căci așa fiind ar fi părăsit de mult acest prea materialist glob terestru hărăzit numai celor ce cu intenție șireată glăsuiesc așa ușor ca D-ta. Muncesc, muncesc poeții! Unii sânt copiiști, alții cismari, dar alții nu găsesc nici slujbe. În breasla funcționarismului, ei aproape sânt înlăturați. Nu ne trebuie poet! exclamă grav șeful de biuro. La prima ocazie sânt excluși.

Intr'o situație așa precară talentul doarme, în gazetărie nu's primiți, acolo trebuiesc *alte talente* și dacă Delavrancea a ajuns grație oratoriei și politiceii iar nu literaturii care îl săturase, se vede, Caragiale a fost dat afară din slujbă, Teleor asemenea, pe bietul Vulcan după ani de muncă, îl asvârliră afară și câte alte de acestea.

Și unde mai pui că sânt ocupații incompatibile cu literatura, mai ales funcționismul. Ce să faci dar, dacă n'au acces pretutindeni, când n'au cu ce trăi se închid în ei, ceareă altceva, bat zadarnic la uși primind vecinic răspunsul: «Nu ne trebuie poeți», suferă apoi în tăcere, plâng pe înghesuie și într'o bună zi, ziarul X anunță moartea talentatului și nefericitului poet cutare. De dorul visunei lor ademenitoare ei merg până ași sfășia pieptul, hrânindu-și puilul cu propriul ei sânge. Dar ca și pasărea și poetul moare și astfel ne-au murit, ne mor și ne vor muri poeții. Cunoscute lor desinteresare, modestia, principiile ei conducătoare ne împingându-i la lupta pentru ocuparea locurilor conducătoare care prin renumerație suficientă i-ar pune la adăpost de vicisitudinii, poeții, artiștii rămân jos, în mijlocul mulțimei, care nu-i înțelege ori îi detestă ori îi înlătură sistematic. Indiferența celor în stare a-i judeca, cultiva și încuraja, îi ucide, editorii fug de ei ca de satana, cei mai amabili regretă naivitatea privind-și rafturile întesate, și astfel mor poeții! Las' să moară !.....

Va veni astfel poate timpul fericirii complete !.....

În acest scop, ași propune guvernului bine înțeles cu învoirea prealabilă a celor în cauză, să pue capăt tutulor tinerilor amanți ai muzelor române. De ce să nu fie în toată puterea cuvântului «ca la noi la nimeni». Să se menajeze însă trupa ambulantă a «Semănătorului» căci numai prin menținerea ei în viață se va da a se înțelege ceia ce este îndrăsneală, platitudine și talent comercial.

Și, fiind că în toate ocaziunile, când D-zeu ia la sine vre-un artist care lasă după sine opere nepublicate, cu inimă caritabilă anunțăm pe d. Chendi să se

repeadă a apuca ceva postume. Cu postumele chiar ale celor cari au murit de foame, se poate face bune afaceri, știe D-lui.

Triste glume facem D-lor! Lucrul e mai trist de cât caut eu să'l îmbrac cu ironie. Ne mor florile și e trist! Sfășietor de trist!

Ca să termin chestia încurajării poezilor noștrii, sânt silit a recunoaște că sânt unii care disprețuesc critica și indiferența lumii, se încurajează singuri. Cel mai însemnat Juvaer din această categorie pare a fi tânărul Radu Roseti care după ce prin literatură rău famată, a reușit să ocupe un rol important în conducerea destinului *sărmanei* omeniri, rol de două ori desvoltat și asigurat cu aur în abundență, publică azi un nou volum de *poezie*, în care ca un adevărat poet disprețuitor al banilor și al puterei, nemulțumit până în adâncul inimei sale *duioase*, declară în fața publicului și a D-lui Ministru de Justiție, că (asupra acestei chestiuni s'a mai vorbit aci, acum câte-va luni) De acum 'nainte o să mă fac bandit! Noi îi urăm deplin succes în noua carieră. S'o facă și p'asta și sântem siguri c'o să întreaacă mult pe colegii săi anteriori, Sdrelea, Marino Marineli, regele codrilor, Jacques Spintecatorul ori Tunsu haiducu de Panait Macri.

Iată ce trebuia societății noastre pe aceste vremuri întristătoare! Așa ceva e curat ca «la noi»...

Ecce homo!

Florian J. Becescu

iége. Noembrie.

PE VALURI

Domnului Petru Vulcan.

*Valuri, valurile mării,
Intrun joc nebun se prind,
Și se 'nalt și se indoaie
Până'n zare se întind.*

*

*Intrun vis chimeric poartă
Val vârtej de gând pribeag,
Pe-al iluziilor aripă
De se poartă drag cu drag.*

*

*Valuri, Valurile mării,
M'au chemat de mic să viu,
Să mă poarte până 'n zare
Și tot farmecul să-î știu.*

*Și-am să plec pe joc de valuri,
Ca un vis chimeric dus,
Să mă poarte draga mare
Spre al soarelui apus.*

Traian D. Anghelovici.

Sentimentul religios

Iconomului stavrofor Constantin Nazarie

Omagiu

„Dacă Dumnezeu n'ar
exista ar trebui să-L in-
ventăm : dar toată natura
ne strigă, că El există”.

(Voltaire)

Da, sunt mulți cari ochi au și nu văd, urechi au și nu aud; sunt mulți cari își fac un titlu din lipsa sentimentului religios; sunt mulți cari poartă cu fală pe frunte pecetea de renegat! Aceștia toți după cum zice Rousseau: răsturnând, distrugând și călcând în picioare tot ce oamenii respectă, răpesc nenorociților cea din urmă consolare a mizerii lor, iar puternicilor și bogaților unicul frâu al pasiunilor lor. Ei smulg din adâncul sufletelor remușcarea crimei, speranța virtuții și mai zic încă spre rușinea lor, că sunt binefăcători genului uman! Faptul acesta nu e de mirat, căci chiar acum câțiva ani s'au rădicat unii, cari voiau să scoată învățământul religios din școli, sub cuvânt că adevărurile științifice se bazează pe observațiune și experiență, pe când cele

religioase pe credință. Lucrul putea deveni destul de trist, dacă nu se găseau mari bărbați de stat, cari să se ridice cu tărie și să combată aceste rele ce pătrunseră adânc în sufletele multora.

Iată ce zice în privința aceasta Dl. Sturza: «Am muncit generații întregi ca să ridicăm statul românesc creștin, pentru ca să-l prefacem în un stat cosmopolit și păgân?!... E dureros ca să vezi reprezentanți de ai noștri ca reprezentanți ai liberilor cugetători, ai inamicilor religiei creștinești! — Atunci au tăcut cu toții; au recunoscut cu toții meritul religiei și preoților, după cum l'a declarat însuși Dl. Poni, ministrul Cultelor și Instrucțiunilor publice, când zicea pe atunci: «La noi nu am avut nici-odată a ne plânge de biserică. Preotul nostru a fost și e alături cu poporul. În trecut existența noastră națională n'a fost salvă-gardată decât prin religie.» — Ș'apoi cui datorăm noi starea noastră actuală, dacă nu sentimentului religios de care a fost însuflețit neamul românesc? Prin ce altceva am putut noi resistă și învinge turbațele vijelii ce s'au deslănțuit asupra noastră? Deschidă oricine cartea neamului românesc și vede-va ce au putut face preoții și sentimentul religios, care e basa moralității, isvorul liniștei sufletesti și infine a tot ce e nobil în om! Cine nu știe marea minune ce-a făcut-o semnul crucii pe care l'a făcut Mihaiu-Viteazu, când s'a aruncat în puhoiul turcesc de la Vadul-Călugăreni! Cine nu știe marile minuni de vitejie, făcute de popa Stoica și popa Șapcă?....

Dar pentru a arăta și mai bine cea ce poate sentimentul religios,

să lăsăm pe marele scriitor francez Saint Marc Girardin să ne spună aceasta, când vorbește de dezastrul suferit de patria sa : «In Moscovita noi furăm copleșiți de natură, în Germania însă noi furăm învinși prin oarecare lucru cu mult mai nobil și cu mult mai mare prin un lucru cu adevărat supra-omenesc, pe care chiar Franța trebuie să-l simtă și să-l admire chiar într'un inamic : — Sentimentul religios al unui popor, care își redobândi independența sa, geniul său și caracterul său național.» — Iată dar ce a putut și poate sentimentul religios al cărui cultivator și reprezentant nu este altul de cât preotul. Binele adus și ce se poate aduce de preoți țarei, este mărturisit foarte competente de istoria patriei, de istoria literaturii. Ei au fost păstrătorii limbei, țarei și credinței strămoșești ! Dacă am zis însă, că preoții au fost la înălțime cu atât mai mult voiu zice că sunt și vor fi. Vor fi, zic, deoarece astăzi acela care este educatorul viitorului rege al României — Principele Carol, — este și educatorul viitorilor apostoli ai luminei al seminariștilor și studenților teologi. Când dar vor veni, atât viitorul rege adânc ortodox, cât și viitorii apostoli ai luminei, solid educați de acelaș maestru, Ie. Constan Nazarie, atunci mulți vor vedea și mulți vor auzi; atunci nu se va păstră din religiune numai formele exterioare — o spoială ca și a mor-

mintelor ce în afară sunt lustruite iar înăuntru pline de viermi și putrejune ;— atunci șovoiul catolic nu-și va mai avea cursul său, căci se vor împlini cuvintele psalmistului : «Domnul va râde de ei !»

Popescu — Dolj.

Cântecul de bord.

*In depărtări plecat,
Copil înstrăinat,
Mă poartă un gând pribeag
Și cântecul meu drag.
Ca dorul să-mi alin
Și tânăru' suspin,
Privesc perdut pe mări,
Tot farmecul din zări.
Un cânt, un cânt pribeag,
Îngân ades cu drag,
Căci sunt de mult plecat
Copil înstrăinat.
Și 'n visul meu cel sfânt,
Văd țărni, văd iar pământ,
Mă văd sosit cu drag
Din drumul meu pribeag.
Înbita-mi țară văd
Și frații 'mi revăd,
Prietenii buni, de mult
Suspinele 'mi ascult;
Dar tot ce e dușos
E vis! e-un vis frumos.
Căci sunt îndepărtat,
Copil înstrăinat.
Pe mări, plutind ușor,
Purtat de-un vecinic dor,
Și visul meu cu drag
Îmi râde 'n drum pribeag.*

Traian G. Anghelovici.

Balamace, Nuși Tului, Vulcan,
Sterie, Cotta, Postelnicu Roman, Bănescu, Dabo, Covata, Tăchescu, Sari, Costacea
Folea, Malcoci, Preotul David, Berberianu, Stoianescu

SERPAREA UNUI TRIUMF

Un banchet național dat de Colonia Macedo-română din Constanța în onoarea lui Nuși Tului. Discursuri patriotice. Puterea românismului în Tomis. Un urmaș, de celnic.

La 30 Octombrie 1904, dată când a avut loc în marele salon al bereriei regale din Constanța, banchetul de care vroim să vorbim, era încă recent în mintea fie căruia evenimentul de la curtea cu juri din ziua de 4 Oct. În persoana lui Nuși aromânii au serbat triumful românismului prin 3 banchete consecutive și anume: cel de la Sotir în seara achitărei, cel de la vila Parisiană și în fine cel dat în onoarea D-lui avocat *Mircea Petrescu*, unul din apărătorii lui Tului. Am asistat la primele două și din punct de vedere al însuflețirii, se pot socoti ca un motiv înalt de înfrățire și de unire în cuget și simțire între românii, care au ținut să sârbătorească ziua cea memorabilă.

La primul luase parte prietini intimi ai lui Tului, cum și numeroși studenți; la al doilea își detese întâlnire toți aromâni din Epir, Tesalia, și Macedonia, unde de prima oară am avut prilejul să admirăm jocurile și cântecile naționale ale românilor din munți Pindului.

Câte-va zile în urma acestor banchete, se spunea că nicăiri n'ar fi mai nimerit un banchet național, de cât în Constanța unde elementul autohton grec este numeros și se silește să prepondereze în acțiunea vieții publice unde Primarul și majoritatea consiliului comunal sunt greci și unde în fine românul e străin în țara lui.

Până la acest banchet nu se știa că în Constanța și românul însemnează ceva. Din seara aceea însă s'a simțit puterea românismului în Constanța, căci banchetul acesta, sau mai bine zis serbatoarea aceasta națională, a fost un eveniment fără precedent în orașul nostru.

Din inițiativa luată de membri coloniei Macedo-române și Albaneze, colonie care e foarte numeroasă, și-au dat întâlnire în seara cea în marele salon al *Beriei Regale* a D-lor frați Gheorghiu, Macedo-români, tot ce avem mai distins ca inteligență și mai de văz în Constanța. Ast-fel, ne a fost dat să vedem

strânși la olaltă și uniți în cuget și simțire: Doctori alătura de avocați, profesori, institutori, funcționari, mari comercianți, și delegați ai Studenților macedo-români din București având în frunte pe Nuși Tului și reprezentanți ai presei.

Aranjamântul mesei în formă de pot-coavă, împodobită din distanță în distanță cu plante exotice în glastre și cu steaguri tricolore, dedea o înfașurare impunătoare salonului.

Steagul-frumosul steag al Societății «Ajutorul» din Constanța e primit cu salve de aplauze.

La locul de onoare al mesei se văd: Nuși Tului, Vasile Covatta, delegatul studenților, Balamace, Mihail Cotta, inițiatorul banchetului, și unul din frunțași coloniei, Părintele David Schimonachu, la dreapta urmează D-nii: Th. G. Dabo, P. Vulcan Biciola, Derviş Hima student la Paris, D-r Marinescu Sadoveanu, eminentul nostru chirurg și medic primar al Spitalului comunal, D-r Talașescu, medicul portului, Lt. Colonel D-r Zisu, Ion Roman, Avocat distins și poet de frunte, Ion Banescu, avocat și orator de frunte fost Director al gimnaziului local, Malcoci Petrescu, apoi urmează profesori: Costacea, Director de școală, ofițer în rezervă și unul din luptători resboiului pentru ne atârmare, Dan, I. Adam un publicist de frunte, Virgiliu Andronescu Directorul liceului și consilier comunal, Constantinescu, Blebea și Matzuchi contabili la Banca de Scompt, Berberianu farmacist, D. Nicolaescu vechiul Tipograf Librar și editor român, Al. Iorgovici-Rovine-Inginer, Stoenescu Controlor, Mircea Berbereanu reprezentant al Studenților, Ali Efendi, Mamut și Velula Celibi fiul. D. Tachescu casierul oficiului Poștal, C. Sari reprezentantul «Adevărului», Mironescu al «Universului», N. Varone al «Cronicei».

Printre membri coloniei sunt prezenți: D-l Vasile Cotta, Constantin Nicolau, frați Gheorghiu, Rizescu, Petre Miholecu, Mircea Zamfirescu, Eftimie Radu, și Cipriam mari comercianți, Seceta, Mihail Tuli, Iancu Mihailescu, frații Hristea, N. Cjmegiu, Gh. Tului, fratele lui Nuși, Atanasia fiul, Tramanza, Grigorie Petre, Nica Mihail, Nachi, N. Folea, etc.

Primul, care toastează în numele coloniei Macedo-române Albaneze din Con-

stanța, e Dl. Petru Vulcan, Directorul revistei noastre. D-sa arată în cuvinte călduroase, că în lupta ce s'a desfășurat și care s'a încheiat la curtea cu juri cu triumful românismului, căci ideea românismului și a elenismului din Macedonia era partea esențială a procesului; Coloniei din Constanța îi revine meritul pentru că ea cea dintâi a format opiniunea publică atunci în momente de grea cum-până, ca una ce știa cauzele dându-le în vileag prin publicitate și tot ea-a trimis salutul ei frațesc sărbătoritului Tului și razele inimii sale s'au reflectat în ungherele camerei de penitență a lui Tului, în persoana căruia sărbătorește idealul național.

D-nul MIHAIL C. COTTA.

Prezența lui, în mijlocul nostru, mare o însemnătate; acea de a ne vedea grupați în jurul steagului național purtat cu destoinicie de Tului, de a ne întări sufleteste, și de a ne afirma că în Constanța există o colonie puternică Macedo-Română Albaneză, care cugetă și simte românește, și că la nevoie țara se poate sprijini pe dânsa, santinelă credincioasă, la hotarul din spre Mare, legilor și datinelor strămoșești. Iată rațiunea banchetului. Inchină paharul în sănătatea lui Tului (aplauze prelungite subliniază cuvintele D-lui Vulcan).

Tului pe lângă un poet și publicist de forță mai e și un bun orator. Privirile și atenția asistenței sunt îndreptate asupra sa.

Plin de emoțiune descrie peripețiile dramei de la cafeneaua Macedonia, regretă faptul în sine ca om, dar documentează că dacă nu și ar fi iubit neamul, dacă nu l'ar fi pătruns ca fulgerul insulta defunctului Lecanta la adresa românilor, dacă n'ar fi fost primejduite atâtea vieți precum și a sa—atunci de sigur n'ar fi trecut prin purgatoriu. Dar Românul trebuie să-și iubească țara, această Românie Stea între Stele, să se supună legilor ei, să-și jertfească viața pentru fericirea ei; de acea e fericit că a stat în prezenție și că justiția poporului ia recunoscut nevinovația.

Inchină paharul pentru fruntași. Constanțieni cari l'au onorat cu prezența lor și pentru colonia Macedo-română. Aplauze furtunoase însoțesc sfârșitul cuvântărei sale.

Al treilea, care ia cuvântul, e studentul nostru V. Covatta, acela care a uimit cu verva-i oratorică pe români din Bucovina la serbările date cu ocazia celui de al 4 lea centenar de la moartea lui Ștefan Vodă.

Ne temem să nu micșorăm valoarea cuvântărei lui Vasile Covatta, de acea nu ne încumetăm să reproducem pasagi din amintire. Destul să spunem că publicul fermecat de puternicile cuvinte ale acestui inimos student, a cerut să vorbească pentru a două oară.

D-l Balamace vorbește pentru unirea româno-albaneză de care ne leagă trecutul și prezentul având aceleași aspirațiuni și interese comune.

D-l D-r Tălășescu într-o superbă cuvântare scoate în relief calitățile superioare ale Românilor Macedoneni, amintind numele Mitropolitului Baron de Șaguna, baron Gojdu, Mocioni, și zice că e fericit să amintească ea și D-sa a participat la o bursă din fundațiunea unui Macedonean.

D-l Avocat Banescu, a avut multe momente fericite în viața sa ca orator, dar nici odată n'a atins culmea ca în seara acea. Părea un apostol inspirat, apoi credința și convingerea principiilor sale naționale, făcea că cuvintele sale să străbată în cutele inimilor, iar auditorul să

nu poată de cât să sbucnească în repetițe rânduri în urale frenetice.

Un alt orator, care a mișcat asistența a fost D-l Roman. D-sa a spus că atât Macedo-Românii, cât și Românii de peste munți aduc ceva nou în societatea română ca și în literatură.

Au mai vorbit cu multă căldură și entuziasm D-nii Andronescu, Costacea, Rovine, Derviş Hima și Malcoeci.

D-l Ludovic A. Matzuchi într-o cuvântare superbă zugrăvește suferințele românilor din Ardeal în paralelă cu a celor de la pind. Oratorul e des întrerupt de aplauze frenetice. Mai vorbește Berberianu tatăl și fiul, Folea, Vasile Christea, C. Sari, Mironescu, Varone și Mamut Velula în cât cu drept cuvânt, bine a spus Dl. Matzuchi că de când există Constanța nu s'au rostit atâtea discursuri într-o seară și toate pline de adevăr și simțire în cât i se părea că oratorii s'ar fi pregătit de mult la vreo Academie națională.

La fine D-l Vulcan a declamat în dialect «*Picurar'lu de la Pind*» poezie de același, cea ce face pe D-l Malcoeci să ne reproducă un dialog plin de umor din dialectul basarabean.

D-l Roman luând cuvântul pentru a 2 oară, aduce elogii Directorului revistei «*Ovidiu*» și îi adresează cuvinte de îmbărbătare de a conduce încă mulți ani înainte minunata revistă dobrogeană, care face cinste românismului și fiindcă și-a exprimat mirarea, cum grupări mari literare au căzut, iar «*Ovidiu*» merge progresând, D-l Vulcan i răspunde printr-un toast pe care-l ține în onoarea D-lui D. Nicolaescu, acela care cu inimă de român neașși ne sprijină de câte ori vre-o greutate bănească ne amenință, bucurându-ne de creditul D-sale, și în aceasta constă misterul că «*Ovidiu*» strebate ani cei vitregi.

D-l Vulcan mai ia cuvântul și arată că reușita acestei sărbători strălucite se datorește unui urmași de Celnici, simpatifului nostru compatriot *M'h'il C. Cotta*, cu al cărui portret ilustrăm numărul present al lui Ovidiu.

D-l Cotta e un fiu demn al comunei românești Denescu din mușii Gramostei, căci e devotat cu trup și sufletul chestiunii naționale și noi găsim în D-sa cel mai puternic sprijin. Iată de ce am cre-

zut nimerit să-ilustrăm pe Ovidiu și cu această figură mărită să devină populară.

Intre acestea se primesc telegrame din partea studenților și se ia hotărârea ca pe mâine să se fotografieze toți comensii spre amintire fapt care s'a adus la îndeplinire în parte, de oare-ce grupa din alăturatul portret nu reprezintă de cât acei ce s'au nimerit lângă statuia lui Ovidiu la ora 10 din ziua următoare, când s'au expediat telegrame: D-lui D-r Leonte, președintele Societății de Cultură Macedo-română, care în ziua aceea își serba aniversarea unui pătrar de veac de la fondare, cum și apărătorilor D-lui Nuși Tuliu.

Și ast-fel s'a terminat acest banchet, care va rămâne neșters din mintea Constanțienilor.

Revista „OVIDIU”

DIN JURNALUL MEU DE BORD

In Larg

De multă vreme într'acelaș dans amestecător ne poartă bătrânul nostru *Mircea*.

Aceiași voce de comandă, acelaș glas tânguitor de clopot, aceleași șoapte de dimineață până seară și siflea aghiotantului nu mai tace.

În capul bompresului cu ținuta, veșnic măreață, cu barba-i căruntă răsfirată de vântul turbat de miază-noapte, frumos ca o statuie, Mastela, șeful de echipaj pândește în-ceputul manevrei.

— A se lua întâia terțarolă la gabierul mare....

— Atențiune!

— Sus gabierii!

Un rând de marinari voinici lipoveni din Sariechioi, se asvârl de o-dată pe copastie, tremură sartinile sub talpa lor goală, cât ai clipi

din ochi sunt călare pe vergă și pânza cade bombată, aplecând vasul pe o coastă.

Aici se poate vedea cât de chinuitoare e viața omului de mare, a cărui frunte gânditoare și senină rămâne aceeași în cele mai teribile momente.

Fringhiile de la catarge scot plânsete înăbușite, ține lung și geamătul lor infernal, însoțit de urletul valurilor încoronate de spumă ne povestesc victoriile reputate prin tempeste de nebuna lor stăpână *Marea-Neagră*.

Doliul lung al nopților stranii de iarnă a înbrodit acest câmp imens de apă și cât vezi cu ochii ici și colo apar pete de-o lumină galbenă verzuie, efectul fosforescenței marine.

Mă pierd pentru un moment de atâta feerie, supremul lugubru și p'arecă plutesc în ținuturile din infernul lui Dante.

Din catarg ea plânsul unei cucuăi, s'aude refrenul santinelei ce amorțit de frig și somn și d'abia mai strigă rar: bun cart înainte! și ea ceoul unui tipăt de ajutor se ridică răspunsul din teugă: felinarele aard binee! felinarele aarr!... Sus cerul înorat, jos apa turburată.

O ploaie deasă amestecată cu fulgi de zăpadă, mărese aspectul sinistru al convoiului nostru.

Pe puntea udă două umbre estompate se leagănă după mișcările adânci ale corăbiei. E comandantul și secundul lui *Mircea*.

Goniți de un gând, purtați de grija atâtor suflete nevinovate, cari au venit să-și depună scânteia lor de viață pe altarul patriei, au veghiat toată noaptea.

De multe ori când sunt aproape de acești lei gârboviți de munca

intelectuală, un sentiment de evlavie mă cuprinde și fără să vreau mă descopăr ca în fața crucei.

Balansul crește mereu și la fiecare isbitură puternică vasul icnește la încheieturi. Sârmanul *Mircea*, a înbătrânit de tot!

Se vede o lumină în prova tribord! Pilotul de la cârmă întinde capul peste roată, dă șapca pe ciafă și caută să prindă licărirea. Ah... e farul din Constanța! Încep cântecele, o vorbă mai veselă, ghitarele bat tactul unui vals *Viața-i un vis* după ruliul regulat al bricului...

Tra la la lara la la
la la la la...

până când *Mircea* cu flamura fâlfâind alunecă ușor în apă portului nou.

La răsărit după creștetele înalte ale valurilor, o dungă aurie aprinde poalele unui nour plumburiu.

Prin vâlul străveziu al dimineții recunosc silueta orașului, și sus de tot pe deal, mareața catedrala creștină veghează peste întinderea parecă fără de sfârșit a Pontului Euxin în sbucium.

C. TONEGARO.

SASE PAGINI MAREȚE ¹

DIN

TRECUTUL NOSTRU

(urmare)

Să deșirăm mai departe ghemul vremii, descriind pe cele lalte elemente ale oastei:
Am văzut cine erau *curtenii*, cine *lefeștii*, și cum și de cine s'au introdus merzenarii *streini* în trupul viguros al răsboinicilor băstinași?

¹) Vezi No. 8 și 9.

Ne rămâne a cunoaște grosul războinicilor de baștină. Aceștia 'l formau slujitorii *Calarași de țară* (1), și slujitorii *Darabani*.

Fiind că *odraslelor boeresci*, li să dădea numele de *curteni*, — *Odraslelor țărănesci* li sa u dat numele de *slujitori*.

Aceștia dădeau pe:

a) *Catarașii de țară*. Un respectabil contingent de 11.000 războinici, toți fii ai *răzeșilor*. Impărțiți în 11 căpitanii de mii. Urmau în serviciu *din tată în fiu, pe propria lor cheltuiată*. Se văd figurând numai pe câmpul de războiu, probă că în timp de pace stăteau la casele lor.

Darabani Impărțiți în 8 căpitanii de mii. Formau grosul pedestrimii războinicilor. Ca și *calarașii* urmau în serviciu *din tată în fiu*.

Aceștia erau luați dintre fiii țaranilor *clacași*. Și fiind că stăpăneau o bucată de moșie cu mult mai mică ca a răzeșilor: erau obligați a eși la *oaste pe jos*. Aveau scutire de bir. Primeau când erau chemați în serviciu tain de pâne și carne, leafă 3 lei pe lună și la Paști un postav gros pentru haine.

Cantemir arată că *darabani* străjuiau la curtea Domnească.

Sucesiunea în serviciu ostășesc din tată în fiu probează că *darabani* ca și *calarașii* erau gospodari pe la casele lor, cu singura deosebire că, să chemau timporar la serviciu în timp de pace, când li să plătea leafa de 3 lei pe lună și tain.

* * *

Milițiile.

Înainte de Ștefan-cel-mare, pe timpul domniei sale, și până hăt mai târziu, se găseau în Moldova ținuturi, cari păstrau oare-care independență față de *coroană*. Aceste ținuturi erau:

Republicele *Vrancei*, *Câmpulungului* și *Codrenii Tigheciului*.

Domnul nu să amesteca în administrația interioară al acestor republici. Fie-care din aceste republici, și avea armata sa, dregătorii lor și plăteau un tribut anual Domnului care să regula la suirea lui în seann *Afară de Vrancea*, cele lalte republici în timp de războiu dădeau un anumit contingent

de oaste, care intra sub directa comandă a Domnului. Contingentele de războinici ale republicilor, să numeau *miliții*.

Tot cu numele de miliții erau cunoscute și companiile grănicerilor din ținuturile mărginașe, și din năuntru țării; precum și alte trupuri ce le vom descrie:

Trupurile milițiilor erau ast-fel formate: a) *19 Căpitanii de mii* Câte una în fie-care ținut al Moldovei. Căpitanii de margine străjuiau hotarele, iar cei din năuntru țării, făceau serviciu la curtea vornicilor sub a căror comandă se găseau, iar mai târziu al hatmanului.

Unile dintre căpitaniile de miliții, purtau numele de *hănzari*, de unde Cantemir, face deducția de alt fel eronată că erau *huzari*.

b) *Călărima* din ținuturile *Lăpușnei*, *Orheiului* și ale *Sorocci*, care să aflau sub comanda *Sardarului*. Era un corp foarte însemnat, și apăra țara între Prut și Nistru de năvălirile tatarilor de Crâm și Bugeac.

c) *Ceata Vânătorilor*. Locuia cu vâtaful ei un sat la munte în ținutul Ietrei. Erau obligați în timp de războiu să fie pe *lângă Domn în tabere*, iar în timp de pace, să îndeletniceau cu vânatul de animale selbatice pentru masa Domnească. Pentru ata e serviciu erau scutiți de bir, primeau și leafa pentru consumarea erbei. Pe timpul lui Ștefan-cel-mare acești vânători-plăeși, să serveau la vânătoare de arcuiri. Înarmarea cu puști (sinete) s'a făcut mult mai târziu.

d) *Pedestrima Câmpulungurilor și Hânganilor*. Armași cu sinete (de sigur mai târziu) și cu topoare lungi în coade.

e) *Codrenii Tigheciului*. În număr de 12.000 toți călări. Dâșii locuia un codru dincolo de Prut, despre hotarul tatarilor de Bugeac. După arătarea lui Cantemir ei formau, *«peptul Moldovei cel mai tare între Prut și Nistru.»*

Codrenii întreceau cu vitejia lor pe toți cei lalți moldoveni, încât să zicea despre dâșii:

«*Cinci tatarî de Crâm, plătesc mai mult decât zece de Bugeac; iar zece moldoveni, biruesc pe zece tatarî de Crâm; iar cinci Codreni sau Tighieeni răpun zece moldoveni.*»

Cântând a-mi da seama de ce aceste trupuri de ostire atât de *reputate*, purtau numele de *miliții*? Explicarea n'am putut o găsi de cât în faptul că aceste corpuri nu intrau sub comanda directă al Domnitoru-

1) Purtau înadins titlu de *Calarași de țară*, pen-a se deosebi de cei de *Galății*—*Tarigrad*—*Hotin*—*Soroca*, în constituirea cărora cea mai mare parte trebuiau să fie streini.

lui de cât numai în războiu. În companiele de grănicieri, chiar în caz de războiu, erau ținute a străjui hotarul ce ținea de ele.

Gloatele.

În vremuri de grea cumpănă când țara era amenințată cu ștergerea ei din cartea vieții neamurilor; să făcea rădicarea *gloatelor*. Atunci: *Mazilii* (boerii eșiți din funcții), *brestășii*, precum și întreaga țărăniime; cu toții, mic cu mare, tânăr cu bătrân să rădicau ca să-și scape *moșia* (patria) din primejdie.

Rădicarea gloatelor să chema *oaste de strânsură* sau *oaste în dobândă*.

2). Armament și Echipament.

Ca armament oștenii moldoveni de pe timpul lui Ștefan-cel-mare purtau:

Arcul sulița, securca, sabia, paloșul, măciuca, pușca (tunul), apoi: *coase topoare și fusturile* (o măciucă cu coadă lungă)

Cantemir mai enumeră și sineața (pușca); dar acest armament, a fost introdus cu mult mai târziu.

Să ascultăm pe Dimitrie Cantemir, cum știau oștenii moldoveni de a să servi de armele lor și aceasta pe timpul seu, când elementul ostășesc era în decadentă din pricina știute (1711).

Arcul 'l întind ei foarte bine și să pricepe a purta și sulița; dar eu sabia, tot-d'ama fac mai multă isbândă. Iar pușca o port numai vânătorii, pentru că ziceau ei că este lucru rușinos să se lupte la oaste cu acest fel de arme, cu care nu se poate cunoaște nici arta militară nici vitejia.

Martin Bielschy (1531) Afară de curtenii, mai toți cei lași sunt țărani, cu șele neacoperite și cu scări de stejar, dar *voinicii în atacul cu sulița*.

Echipament. Istoricul polon Duglos în extazul seu de admirație pentru Ștefan-cel-mare în urma marelui isbânde de la Racova vorbind de oastea moldovenească să exprima ast-fel:

«Oastea lui Ștefan ar fi mai mult *țărani proști de la plug*».

Mândrul polon ca senior feudal, nu putea pricepe că sub *șumanul țaranului moldovan*, poate bate o inimă cu mult mai vânjoasă, decât *sub platoșa înzăoată* a unui senior feudal. Dânsul aprecia omul

nu după calitățile *morale și intelectuale* ci după haină. (!)

Că țaranul moldovan nu era prost la minte, o probează marea isbândă de la Racova și multe alte ce vor urma în cursul acestei scrieri.

Bielschy mai sus, spune că: oștirea moldovană afară de *curtenii* mai toți cei lași sunt țărani *cu șele neacoperite și cu scări de stejar*.

Bielschy a vețuit cu 27 ani după moartea lui Ștefan-cel-mare.

Prin urmare pe timpul lui Ștefan și chiar mai târziu, oștenii moldoveni nu purtau uniforme, de cât numai *curtenii*.

Veneau la războiu să-și apere *legea și moșia*, cu *îmbrăcămintea lor cu arma lor și cu merindele lor în traistă*.

Despre curtenii iată ce ne spune Cantemir:

Aprozii de divan și copiii de casă, erau înveșmântați cu *șabanele și cabanițe*. Iar corpul Faricilor, erau încinși cu *brâne de argint* iar armele lor *săbii și lănci*, cu mănunchiul și vârful, *legate cu argint și polcite cu aur*.

Pe la începutul Secolului al XVI (1615) vedem pe darabani sub Ștefan Tomșa purtând uniformă. Era la Ștefan Vodă darabani, foarte îmbracați bine după credință «ce făcuse de statuse cu dânsul la rădicarea boerilor, cum n au fost nici la o domenie grijită așa bine pedestrima. Cu haine tot de feleandres, cu nasturi și cu cepraze de argint, în pilda haiducilor de țară leșască, cu pene de argint la comanace și table de argint la șolduri pe ledunce.»

Dar pe cât erau de luxoși îmbracați, pe atât le era moralul ostășesc de deprimat, căci în acel an spune logofătul Miron Costin, prin înșelăciune i-au măcelărit leșii deasupra Tăutescilor, care intrasă în țară pentru a pune în scaun pe un Movilă.

Și astăzi se văd d'asupra Tăutescilor, mobilele unde au fost îngropați darabani.

Triste timpuri

3). Erarhie și Comandament.

Domnul țarei, era comandantul suprem al oștirii.

În comandamentele înalte găsim:

1). *Marele Hatman*. Grad ostășesc înființat de pe timpul lui Alexandru-cel-Bun.

Seniori de aceștia cu idei medievale, să găsesc destui și astăzi.

Păstra comanda peste întreaga armată a țării *călărime și pedestrimă*. Mai avea atribuția de mare portar al *Sucevei* (gubernator al cetății). Cu alte cuvinte, marele Hatman, era generalismul armatei:

Când mergea la *curte* purta *toiag aurit*.

În războiu păstra *Comanda Călărășilor*.
2). *Căpitanul cel mare al darabanilor*. Comandant Șef al celor opt *căpitani de mii* de Darabani. Acest comandament l'escerita atât în timp de pace cât și la războiu. Tot sub a sa comandă în războiu erau și pușcașii (tunării).

Ca comandamente în sub ordine erau:

1). *Căpitanul*. Avea comanda de 1000 oșteni, călărime ori pedestrimă. Corespundea cu comandantul regimentului de astăz.

2). *Vătaful*. Comanda 500 oșteni. Corespundea șefului de batalion ori divizion.

3). *Sutașul*. Comanda 100 oșteni. Corespundea comandantului de companie, escadron, baterie

4). *Căușelu*. Comanda 10 oșteni. Corespunzător gradului de se gent.

5). *Stegarul*. (port-Drapel). Un oștean distins, căruia i se încredința onoarea, de a purta steagul cetei (unității) din care făcea parte.

Afară de aceste grade ostășești active, se mai încredințau comandamente militare în timp de războiu înalților dregători ai țării, așa de exemplu:

Vornicii de țara de sus și jos. Boerie ce corespundea cu aceea de guvernator de provincie. Exercitau comandament asupra căpitanilor ds miliții.

Vornici de aceștia erau doi în Moldova, înființați de pe timpul lui Alexandru cel Bun. Vornicul de țara de sus administra județele până la Roman și Bârlad iar vornicul țării de jos, de aci până în Dunărea și Marea Neagră.

Să nu ne surprindă faptul când, în cursul războaelor lui Ștefan, vom găsi dregători mari ai statului cu atribuțiuni civile în timp de pace, comandând pe câmpul de bătălie trupuri de oștire cum au fost: *Vornicul Boldur, paharnicul Costen, Vistierul Junga* și mulți alții ca ei.

Pe lângă comandanții de unități mari și mici, se mai aflau și funcționari militari corepunzători intenđenței de astăzi ca:

1). *Marele Clucer*. Ingrija pentru aprovizionarea armatei cu bucate. Bine înțeles numai pentru Domn, curteni și lefegii căci

toți cei lalți oșteni veneau cu hrana lor de acasă, cum ne mărturisește istoricul polon Bielschy.

«*Hrană poartă pe oblâncul șelei, brânză de burduș și pâine albă, precum am văzut eu însumi, în bătălia de la Ober-tin (1531).*»

2). *Marele Șetrar*. Corespunzând cuartir-maestrului de astăzi. Era însărcinat cu a șazarea taberei.

3). *Camarașul de Catastife*. Purta condica ostașilor (controlul nomi al, de sigur al lefegiuilor). Când se făcea adunarea oștirilor pentru cercetare (Reviste de efectiv). Camarașul citea numele fie-căruia. Asemenea făcea când li se dedia leafa. Camarașul dădea fie-căruia căpitan, condica ostașilor din ceata lui, pe care o scriea cu mâna sa însuși și pentru osteneală, avea de la fie-care căpitan câte un taler nemțesc.

Intălnim în erarhia ostășască grade militare purtând nume de: *Chehate, Ceauș, Buluc-bașa, Baș-buluc-bașa*. Aceste denumiri s'au introdus mai târziu, când influența-turcească a început a se resimți tot mai puternică. Pe timpul lui Ștefan cel mare neesistând corpuri de streini în organismul ostășesc al țării, n'au putut fi nici grade erarhice cu asemenea nume. Oștirea țării era tot atât de curată ca și conștiința cetățenilor.

(Va urma) Căpitan Popovici Răsboeni.

Asarlăc.

Institutul de D-șóre

C. Papaianopol

Zilele trecute am vizitat acest unic institut de cultură și educație din Constanța,

Am rămas surprins de perfecta ordine și curățenie ce domină prin sălile de clasă, prin dormitoare și în deosebi sala de pictură, unde elevele iau lecție de studiul acestei arte, merită toată atențiunea și un cuvânt de laudă pentru direcțiune. Vom vorbi mai pe larg de acest Institut într'un număr viitor.

OVIDIU.

Capul lui Mihai Viteazul (poemă) de D-l Ciru Oeconomu. Prețul 60 bani.

Toboșarul lui Papură Vodă poem epic în 15 cânturi de D-l Petre Danileseu. Prețul 60 bani. Asupra acestei lucrări interesante vom vorbi în numărul viitor.

Cu ocazia Sfințelor Sărbători și anului nou 1905 Redacția revistei Ovidiu urează stimaților sei ecetitori sănătate, noroc și isbânlă.

Trăiască cu toți intru mulți ani în fericire și mulțumire.

Tipografia D-lui D. Nicolaescu, fiind aglomerată de numeroase lucrări urgente, cerem scuze abonaților pentru mica întârziere în apariția acestui număr, care trebuia să fie dublat și expediat în ajunul crăciunului rămânând ca No. 11 și 12 să apară unite pentru lunile Ianuarie și Februarie.

Fiind că cu numărul viitor încheiăm anul al 4-lea, rugăm călduros pe numeroșii noștri abonați să bine-voiască a ne înainta costul abonamentului de 6 lei, contrariu ne vom vedea siliți a întocmi o listă de numele tuturor acelor cari au primit revista timp de un an fără a ne plăti și a o publica spre știința tuturor.

Rugăm redacțiile ziarelor din provincie să ne anunțe sumarul, contrariu ne vom vedea siliți cu destulă părere de rău a suspenda schimbul.

TRIUMFUL CRUCEI

Poveștiri creștine de Caion.

Editorul: At. I. Niteanu

Biuroul Universal, Str. Negru-Vodă, 21, București.

Un volum charpentier de peste 250 pagini 2 lei de vânzare la editor și la toți librării din țară.

Dl. Nuși Tului distinsul nostru poet va face să apară în curând un volum în care se vor cuprinde admirabilele sale poezii ce s'au perindat prin *Ovidiu*, *Ecoul Macedoniei* și alte publicațiuni de seamă.

Reviste primite la redacție:

Junimea literară, No. 1, anul II Suceava.

Sănătatea, minunata revistă de medicină populară.

Revista idealistă, cu un sumar foarte interesant.

Cultura Română.

Românul literar.

Lupta pentru viață.

Revista Poporului, ilustrată, cu un sumar bogat și variat.

Făt-Frumos.

Solidaritatea.

Șezătoarea.

Familia din Oradia-mare cea mai veche publicațiune literară română de peste munți.

Colonia Macedo-română Albaneză din Constanța, în frunte cu D-nii: Eftimie Radu, Mihail C. Cotta, Mircea Zamfirescu, Vasil Petru Ciprian și Nica Mihail au luat frumoasa inițiativă de a da o mare reprezentație teatrală, pentru susținerea revistei *Ovidiu*.

Le aducem călduroasele noastre mulțumiri și ne vom sili a corespunde înaltelor aspirațiuni ale distinșilor patrioți.